

HOOFDSTUK 1

DE GRENS NAAR SYRIË

Ik verlaat Libanon in een witte Toyota met het blauwe logo van de Verenigde Naties op de deur. De chauffeur die me ophaalt, Samir, heeft een grijze stoppelbaard. Hij ruikt naar rook en nipt aan zijn koffie. Terwijl we Beiroet uit rijden, keuvelen we over het weer.

‘Het is warm,’ zeg ik. ‘Is het ook zo warm in Damascus?’

Hij antwoordt met een glimlach. ‘In Damascus is het nog veel warmer,’ zegt hij. ‘Heet. Vanwege de bommen, en de oorlog.’

Het is 14 maart, 2018: de dag voordat de oorlog in Syrië zijn achtste jaar in gaat vertrek ik naar Damascus. Vliegen vanaf Amsterdam naar de hoofdstad is onmogelijk; sinds 2012 mijdt vrijwel iedere westerse luchtvaartmaatschappij het Syrische luchtruim. En dus reis ik met de auto de iets meer dan 100 kilometer van Beiroet naar de Syrische hoofdstad. Een halfjaar geleden begon de sollicitatieprocedure en dik twee maanden geleden kreeg ik het officiële aanbod om communicatiemedewerker te worden voor het Agentschap voor Palestijnse vluchtelingen van de Verenigde Naties, UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East).

Dat mijn visum voor Syrië rond is, mag een wonder heten. Tussen 2011 en 2015 deed ik verslag vanuit Beiroet, grotendeels over het conflict in Syrië. Ik zag het begin van de opstand omslaan in geweld, en stond aan de grens terwijl de vluchtelingen

Libanon instroomden. In 2015, toen Syriërs massaal de uitzichtloosheid van de situatie in hun land inzagen en besloten hun geluk te beproeven in Europa, reisde ik met de vluchtelingenstroom mee vanaf Griekenland richting hun nieuwe levens in Duitsland, België en Nederland. De verhalen van de mensen die Syrië hebben verlaten ken ik goed. Maar de laatste keer dat ik in Damascus was, is inmiddels al zeven jaar geleden, in december 2011. Toen was de opstand al ruim een half jaar aan de gang, maar was het ergste geweld nog niet begonnen.

Verslaggeving vanuit het Syrische regeringsgebied is vaak lastig; elke buitenlandse journalist krijgt een oppas mee van de regering, die meeluistert met gesprekken en zorgt dat het juiste soort verhalen worden geschreven en gemaakt. Alleen journalisten wier onderwerpen door het ministerie van Informatie worden goedgekeurd krijgen in een zeer beperkt aantal gevallen toestemming om het land binnen te komen. Het regime is kieskeurig; een grote persafdeling neemt dagelijks de buitenlandse berichtgeving over Syrië door. Enkel zij die gunstig schrijven over het regime of de juiste personen weten te overtuigen, of om te kopen, komen het land in.

Een persvisum kreeg ik nooit van de regering, ondanks meerdere aanvragen voor mijn werkgevers *Trouw*, *De Persdienst* en de Britse krant *The Independent*. In plaats daarvan was ik aangewezen op gesprekken per telefoon, of vaak slechte Skypeverbindingen met activisten die niet bang waren dat ze afgeluisterd werden en even online wisten te komen voor het volgende bombardement. Oftewel: degenen die het aandurfden om informatie te verschaffen aan een journalist.

Jarenlang had ik verslag gedaan van de gebeurtenissen in Syrië, nu krijg ik de kans om te kunnen zien wat er in Syrië zelf gebeurt. Als journalist was ik niet welkom, maar nu ik een lichtblauw paspoort van de Verenigde Naties op zak heb, mag ik Syrië in.

Wie met een regeringsvisum binnenkomt, ziet nog steeds

alleen de kant die de regering wil dat je ziet; de versie van oorlog die zij burgers, en dus ook bezoekers, voorschotelte. Maar ik hoop ook een glimp op te vangen van de werkelijkheid van deze oorlog voor de Syrische bevolking, ondanks de bemoeienis van de 41 verschillende takken van de veiligheidsdiensten die Syrië nog altijd rijk is.¹ Toen ik voor de oorlog in Damascus woonde – in de zomer van 2010 werkte ik tijdelijk voor een Syrische krant – leerde ik het gezegde dat een op de acht Syriërs informant was voor een of andere veiligheidsdienst, ongeveer één lid van elke familie. De meerderheid van de bevolking leeft nog altijd onder de dictatuur van het Assad-regime. Hoe belevden die miljoenen Syriërs deze oorlog?

Ik ben ook enorm benieuwd naar hoe Damascus erbij ligt en in hoeverre de oorlog zich opdringt in het leven van alledag. Ik kan me nog niet zo goed voorstellen wat ik straks zal aantreffen. Een bevolking op drift en een land in puin: hoe ziet dat eruit?

Zoals gebruikelijk is in het Midden-Oosten, vraag ik Samir naar zijn familie. Verheugd dat we in het Arabisch kunnen communiceren vertelt hij honderduit. Zijn vrouw en jongste dochter, van veertien, wonen in Baalbek, in Libanon, dicht bij de Syrische grens. Daar is het veiliger dan in Damascus, waar regelmatig morteraanvallen plaatsvinden, en dan kan hij in het weekend makkelijk bij hen op bezoek. Zijn andere drie kinderen zijn in de afgelopen jaren naar Europa vertrokken. Een zoon zit in Zweden en een andere zoon en dochter wonen in Berlijn; zij zagen geen toekomst meer in Syrië. Maar Samir is ervan overtuigd dat ze terug zullen komen. In Europa is het leven eenzaam, mensen hebben weinig onderling contact, beweert hij. Zijn kinderen klagen voortdurend als ze naar huis bellen; ze hebben geen goed woord over voor Europa, aldus Samir. ‘Het is daar te koud in beide opzichten; het weer en de mensen. Zodra Yarmouk valt komen ze naar huis.’

Yarmouk is een zuidelijke wijk van Damascus, en het grootste onofficiële Palestijnse vluchtelingenkamp in Syrië. Honderdduizenden Palestijnen vluchtten na de stichting van de staat Israël in 1948 naar buurlanden, waaronder naar Syrië. Yarmouk was een van de plekken waar de Palestijnen land toegewezen kregen om huizen te mogen bouwen. De term kamp is dan ook misleidend, Yarmouk is een woonwijk, en geen tentenkamp. Voor het uitbreken van de huidige oorlog was het gebied een levendige wijk, waar ook veel Syriërs woonden. Er waren drukke winkelstraten, en hele families woonden bij elkaar samen in één gebouw; als er werd getrouwd werd er vaak een verdieping bovenop gebouwd voor het kersverse stel. Na de invasie van Irak in 2003 kwamen er ook nog veel Irakese vluchtelingen bij. Voor de oorlog in Syrië woonden er naar schatting een miljoen mensen, onder wie 160.000 Palestijnse vluchtelingen zoals Samir. Hij ontvluchtte zijn huis in 2012, nadat er hevige gevechten waren uitgebroken en het gebied door de regering werd gebombardeerd. Verschillende groeperingen bezetten het kamp – inmiddels is het gedeeltelijk in handen van strijders van Islamitische Staat.

De val van Yarmouk is ophanden, daar zijn we het allebei over eens. De regering heeft de laatste jaren hard gevochten en gestaag het gebied rondom de hoofdstad terugveroverd.

Nu is de regering nog bezig om Ghouta terug te winnen, een van de laatste gebieden in de buurt van de hoofdstad die nog in handen zijn van rebellen. Daar wonen 400.000 mensen al vijf jaar in staat van beleg, steeds meer afgesneden van eten, water en medicijnen. In februari 2018, een paar weken voor mijn vertrek, werd het laatste offensief ingezet, dat gepaard gaat met grootscheepse bombardementen. Deze zogeheten tactiek van de verschroeiende aarde, belegering gevolgd door bombardement en uiteindelijk een aanbod voor overgave, heeft de regering al met groot effect in andere gebieden ingezet. De verwachting is dat het niet lang meer zal duren voordat de rebellen zich zul-

len overgeven, wat zal betekenen dat duizenden strijders en burgers die geen toekomst zien in regeringsgebied gedwongen worden naar rebelleengebied te gaan, in het noordwesten van Syrië. Daarna zal het offensief zich waarschijnlijk verplaatsen naar Yarmouk. ‘Het duurt niet lang meer totdat we naar huis kunnen,’ zegt Samir zelfverzekerd.

Terwijl we de Bekaavallei inrijden zie ik langs de kant van de weg de schamele tenten van de Syrische vluchtelingen die daar de afgelopen jaren zijn neergestreken. De tenten zijn gemaakt van oude reclaimedoeken voor producten die tot een wereld behoren die voor hen onbereikbaar lijkt; bontgekleurde flessen parfum, goedkope drank en een concert van de popster Shakira worden erop aangeprezen. De eerste drie jaar van de oorlog kwamen er 10.000 mensen per week deze grens over.² Met meer dan een miljoen vluchtelingen in een land met vier miljoen inwoners vond Libanon het in de zomer van 2014 welletjes, en gooide het land de grenzen dicht. Jarenlang heb ik verslag gedaan van de erbarmelijke levensomstandigheden van de vluchtelingen en hun gebrek aan toekomstperspectief; nu ga ik zien wat ze ontvlucht zijn.

In Chtaura, net voor aankomst bij de Syrische grens, wisselen we geld. Waar voor de oorlog 1 Amerikaanse dollar 50 Syrische ponden waard was, krijg ik er vandaag 462 pond voor terug. Binnen Syrië zelf is de officiële wisselkoers 430; daarom staan er rijen voor de wisselkantoorjes hier in de laatste grote stad voor de grens. Ik loop naar buiten met twee dikke stapels groene briefjes van 1000 pond, die met elastiekjes bij elkaar worden gehouden. Samir heeft een zwarte plastic zak nodig om zijn buit te dragen. ‘Je gaat naar binnen met weinig, en komt eruit met veel,’ zegt hij lachend. Voordat we de grens oversteken slaat hij nog even flink in. We stoppen bij een drogist voor baby-melkpoeder voor de kinderen van collega’s; dat is vaak moeilijk

te krijgen in Damascus. Ook koopt hij een dozijn sloffen sigaretten en stoppen we bij de watermeloenverkoper; zowel sigaretten als bepaalde soorten groente en fruit zijn in Syrië veel duurder dan hier. Voor de oorlog was het andersom, toen waren er juist lucratieve smokkelroutes van sigaretten en benzine vanuit Syrië naar Libanon.

Nadat we de Libanese grens zijn gepasseerd rijden we het twee kilometer lange niemandsland in tussen beide grensposten. Mijn hart bonst: ik ben in Syrië, al is het nog niet officieel. Ik krijg een sms'je op mijn telefoon: 'Welcome to Syria.' Aan de zijkant van de weg staan nog restanten van de tenten waar honderdduizenden Syriërs in 2012 en 2013 hebben geschuild tegen de regen en de zon voordat ze de grens over mochten van de Libanezen. Bij de Syrische grens duikt Samir nog even de spiksplinternieuwe Duty Free Shop in. In het gigantische complex met netjes aangeklede verkopers zijn flessen wodka, tequila en champagne te koop. Maar je kunt er ook terecht voor Zwitserse chocolade en geïmporteerde huishoudapparatuur, van tosti-ijzers tot haarstylingapparaten van Philips. Het is druk – zij die de middelen en papieren hebben om het land te verlaten maken gretig gebruik van de mogelijkheid om belastingvrij inkoop te doen, want buitenlandse luxeproducten worden binnen de grenzen tot 40 procent belast, als ze überhaupt al te krijgen zijn. De roze en oranje letters boven de oude vestiging van het oer-Amerikaanse bedrijf Dunkin Donuts zijn verdwenen sinds mijn laatste bezoek.

We lopen naar de balie voor 'diplomaten en militairen', waar een officier met een hazenlip en een hoge stem de scepter zwaait. Samir is hier bijna dagelijks en begroet hem hartelijk. Als het mijn beurt is blijkt dat mijn Syrische visum, dat ik een dag geleden na anderhalf uur bivakkeren op de Syrische ambassade in Libanon in mijn paspoort geplakt kreeg, niet geregistreerd staat. De schrik slaat me om het hart. Mag ik het land dan toch niet in? Ik heb mijn best gedaan om elke referentie aan artike-

len die ik schreef over de Syrische oppositie te laten verdwijnen. Voor mijn visumaanvraag heb ik mijn Twitteraccount schoon-geveegd en mijn website verwijderd. Het cv dat ik aanleverde is flink ingekort, zodat voornamelijk mijn recente werk als journalist en presentator in Parijs voor de Franse televisiezender France 24 eruit springt. Maar de toekenning van visa is ook een politiek spel, waarin de aanvragers vaak een speelbal zijn van de Syrische autoriteiten. De vorige kandidaat voor mijn baan, een Spanjaard die nog nooit een stap in Syrië had gezet, kreeg acht maanden lang geen antwoord op zijn aanvraag.

Een paar telefoontjes later is het gelukkig opgelost. De ambassademedewerker had het visum er niet goed ingeplakt en daardoor leek het verdacht. De grensofficier lijmt het visum nog een keer in mijn paspoort; nu mag ik drie maanden legaal in het land verblijven.

Als we de grens passeren, rijden we langs een gigantisch portret van de Syrische president Bashar en zijn vader, Hafez al-Assad. Dat portret hing er zeven jaar geleden ook al, maar de afgelopen jaren is Bashar uit de schaduw van zijn vader gekropen. Hafez al-Assad moordde erop los nadat hij zichzelf door middel van meerdere coups als president had geïnstalleerd in 1971. Zijn bloederige hoogtepunt was in Hama in 1982, toen de moslimbroederschap in opstand kwam tegen het Assad-bewind. Die opstand werd met geweld neergeslagen, met duizenden doden als gevolg. Nu, in 2018, staan vader én zoon bekend als wrede leiders, die nergens voor terugdeinzen om hun macht te behouden.

Het wachthuisje bij de eerste militaire controlepost heeft een wit zeil met daarop groot het logo van UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties (VN). De rol van de VN en ook die van mijn organisatie, UNRWA, is omstreden. In Syrië opereren kan alleen met toestemming van de regering, dus zijn veel organisaties huiverig over al te kritische uitlatingen; voor je het weet word je het land uitgezet. Dat zou tot gevolg

hebben dat miljoenen Syriërs zonder hulp komen te zitten en de organisatie de ‘toegang’ kwijtraakt tot de grootste humanitaire crisis van dit moment, en alle budgetten die daarbij horen. Maar al te veel aan de leiband lopen van een corrupt en misdadig regime is natuurlijk ook niet juist. Welke morele afwegingen gemaakt moeten worden om in Syrië humanitaire hulp te kunnen verschaffen ga ik de komende maanden zelf uitgebreid meemaken.

In vergelijking met die in Libanon zijn de wegen hier een oase van rust. De enorme hoeveelheid reclameborden langs een slecht onderhouden wegdek met gaten heeft plaatsgemaakt voor een lange strook goed onderhouden zwart asfalt. Er is een enkele billboard voor een schoonheidskliniek of de lokale telefoonprovider, maar er zijn vooral veel foto’s van de Syrische president, voornamelijk in militaire uitrusting en met een strijdvaardige blik. Het landschap is eerst bergachtig. Als we aan de andere kant van de anti-Libanonbergketen naar beneden rijden, strekken de roodbruin gekleurde zandvlaktes zich uit richting Damascus.

Ik tel zeven controleposten over de iets meer dan 50 kilometer lange route tussen de grens en de hoofdstad. De soldaten zien er verveeld uit en wuiven ons door; de Verenigde Naties genieten diplomatieke immunititeit. Chauffeurs van andere auto’s moeten de kofferbak openmaken.

Als we de buitenwijken van Damascus bereiken, rijden we het complex in waar het kantoor van UNRWA gevestigd is. Mijn bagage wordt overgeheveld naar een gepantserde auto; vanwege de mortiergranaten die nog regelmatig neerkomen mogen internationale VN-medewerkers zich alleen in dit soort voertuigen door de straten van Damascus bewegen. En dan nog alleen in het gebied dat door het uitgebreide interne veiligheidsapparaat is goedgekeurd.

In een conferentiekamer zonder ramen en met foto’s van la-

chende kinderen, maar ook een schoolplein vol met tenten in de sneeuw, krijg ik een veiligheidsbriefing. Ayman, een Egyptische ex-politieagent, vertelt me waar ik wel en vooral waar ik niet mag komen. Vooralsnog wordt mijn leefwereld beperkt tot de straten rondom het Four Seasons Hotel, het vijfsterrenhotel dat mijn nieuwe thuis zal zijn. De oude stad, met de eeuwenoude Soek al-Hamadiyah waar je alles koopt, van specerijen tot sexy ondergoed, en de Omajjadenmoskee uit de achtste eeuw is in 'rood' gebied, wat gelijkstaat aan strikt verboden. Als ik het hotel uit wil, dien ik dat te melden bij de zogeheten 'radio room', waar 24 uur per dag iemand paraat staat. Ik krijg een radio om mee te communiceren, een codenaam (Alfa Delta 45) en de instructies me elke dag tussen 5 en 7 uur 's avonds te melden – allemaal voor de veiligheid.

We rijden verder richting het centrum. Weer komen we langs een controlepost, en dan langs het Omajjadenplein; een grote rotonde met in het midden een fontein die een tiental waterstralen hoog de lucht in spuwt. Toen ik in 2010 voor een lokale krant in Damascus werkte, reed ik hier elke dag met de bus langs. Op de ene hoek ligt de langwerpige zandkleurige nationale bibliotheek, de Assad-bibliotheek. Op de andere hoek staat het Assad-huis voor Cultuur en Kunst, het in 2004 geopende operagebouw, met daarvoor het zwaard van Damascus, een bontgekleurde sculptuur die triomfantelijk de lucht in steekt. Een gigantische Syrische vlag wappert nog steeds over de stad vanaf de meer dan honderd meter lange vlaggenstok in het nabije Tishreenpark. Nieuw zijn de grote gekleurde letters op het gras die een kopie lijken te zijn van de slogan van de Nederlandse hoofdstad: 'I ♥ Damascus'. Wie over deze weg rijdt, ziet geen spoor van de oorlog. Het verbaast me hoe goed onderhouden alles is; alle stoplichten doen het en er zijn bloemen geplant in de middenberm.

Even later rijden we de omheining van het hotel binnen. Er zijn twee grote metalen barrières die uit de grond komen. Ter-

wijl de auto klem staat tussen de metalen driehoeken wordt er met een spiegel gecontroleerd of er geen bom onder zit. Daarna snuffelt een grote herder aan elke hoek van de auto op zoek naar explosieven. Dan pas mogen we doorrijden naar de entree. Een beveiligiger helpt me mijn tassen op de bagagescanner te laden en ik loop door een metalen beveiligingspoortje de fonkelende lobby van mijn nieuwe thuis binnen.

De gigantische witte torens van het Four Seasons Hotel zijn vrijwel vanuit het hele gebied waarin we ons mogen bewegen te zien. Het gebouw straalt grootheidswaanzin uit met zijn strakke lijnen, grote ramen van groen glas en een gevel bekleed met crèmekleurig marmer. Kamers kijken uit over een groen park, een zestiende-eeuwse moskee of het zwembad. ‘De Gouden Kooi’ noemen de meer dan 200 medewerkers van de Verenigde Naties die in het hotel wonen het gebouw, zo leer ik al snel. Ik word warm welkom geheten door de receptionisten. De eerste nacht is er nog geen kamer voor me vrij; mijn organisatie is de armste van de VN-organisaties en dus moet iedereen zijn of haar kamer ontruimen tijdens langere vakanties, zodat die beschikbaar zijn voor collega’s die op bezoek komen. Echt thuis zal het dus nooit worden. Ik logeer die eerste avond in de kamer van een collega, een zaal van een kamer op de zevende verdieping. Vanuit het grote raam kijk ik uit op de koepels van het zestiende-eeuwse Tekkiyehcomplex, ontworpen door de beroemdste architect van het Ottomaanse rijk, Mimar Sinan.

Ik ben er. Het voelt goed om weer in Damascus te zijn.

Ik wilde al langer terug naar Damascus, maar omdat mijn visumaanvragen keer op keer werden afgewezen had ik de hoop eigenlijk al opgegeven. Toen mijn vriend Philippe in 2016 een baan bij het Internationale Rode Kruis in Damascus kreeg, deed ik wederom een vergeefse aanvraag vanuit Parijs. Na een jaar waarin we elkaar slechts een handvol keren hadden kunnen zien had hij zijn contract met een jaar verlengd, op voor-

waarde dat hij elke maand een week lang in Beiroet mocht werken. En dus verhuisde ik terug naar Libanon om mijn Arabisch bij te spijkeren. Aangezien ik Syrië zelf niet in mocht, was dit de beste optie. Ik trok in bij een Amerikaanse vriendin die bij de Libanese tak werkte van de United Nations Relief and Works Agency (UNRWA), oftewel het Agentschap voor Palestijnse vluchtelingen van de Verenigde Naties. Een week na mijn aankomst vertelde ze dat Laura, haar collega in Damascus, dringend iemand nodig had die de communicatiewerkzaamheden daar zou kunnen leiden. Dat leek me wel iets, en ze bracht ons met elkaar in contact.

Toen Laura de week daarop Beiroet aanded, ontmoette ik een vlotte Belgisch-Franse dertiger met lange blonde haren. Ze kwam regelmatig naar Libanon om aan Damascus te ontsnappen, vertelde ze; ze verbleef al drie jaar in de Syrische hoofdstad. Terwijl we een cocktail dronken in een Frans aandoend café, legde Laura uit dat de Palestijnen in Syrië vaak een ondergeschoven kindje zijn, zeker na acht jaar oorlog. Daar zou deze nieuwe functie van communicatiemedewerker verandering in moeten brengen. Bovendien willen donoren zoals de Europese Unie graag verhalen horen over de mensen die hun miljoenen euro's aan humanitaire hulp ontvangen. 'Ik ben vooral op zoek naar iemand die van aanpakken weet,' vertelde ze. Als ik geïnteresseerd was zou zij mijn naam doorgeven aan personeelszaken zodat mijn sollicitatie zou opvallen tussen de honderden meldingen die standaard binnenkomen op elke baan bij de Verenigde Naties. Zonder dat je iemand kent binnen het systeem kom je er niet tussen, verzekerde ze me.

Ook ik had geen idee dat er nog meer dan 400.000 Palestijnse vluchtelingen in Syrië wonen. Zij waren vaak al armer dan andere Syriërs voor het conflict begon. Het leek me dan ook een belangrijke en interessante functie. Tegelijkertijd wist ik dat het moeilijk zou zijn om voor een humanitaire hulporganisatie te werken in een politiek gevoelige context. Als journalist

was ik vrij om te verslaan wat ik zag – wat zou ik nu wel en niet mogen zeggen? Maar de baan leek me de enige manier om Syrië binnen te komen, en zo twee vliegen in een klap te slaan. Door naar Damascus te verhuizen zou ik het dagelijkse leven in de hoofdstad en de effecten van een jarenlange oorlog kunnen zien en meemaken. En ik zou die ervaring kunnen delen met mijn geliefde.

De eerste avond in Damascus ontmoet ik Philippe buiten het hotel; we kunnen beiden nauwelijks bevatten dat het gelukt is. We zijn allebei hier in Damascus! We omhelzen elkaar klungelig, een zoen op straat zou ongepast zijn. Door de koude avond lopen we naar een café dat bekendstaat als een van de ontmoetingsplekken voor activisten tijdens de vreedzame demonstraties in 2011. Het staat er blauw van de rook, en om ons heen nippen hippe, jonge Syriërs er aan kleine kopjes sterke koffie of mierzoete sapjes; alcohol kun je hier niet krijgen. Hoewel we na een latrelatie van anderhalf jaar eindelijk weer in dezelfde stad wonen, is samenwonen uitgesloten in verband met de veiligheidsvoorschriften van onze organisaties. Syrië is vanwege de precaire veiligheidssituatie in het land een zogeheten non-family posting; partners en kinderen mogen niet mee, en zelfs niet op bezoek. Bij hem in zijn flat logeren is verboden; ik moet om twaalf uur 's nachts in het hotel terug zijn. Philippe heeft geen avondklok, maar mag dan weer niet in het Four Seasons Hotel slapen. Zijn werkgever, het Rode Kruis, ziet zichzelf als onafhankelijk en omdat de Verenigde Naties een politieke organisatie is, zo luidt de redenering, is enige afstand gepast. Het zal ook wat dat betreft een raar jaar worden, waarin we soms als tieners rondsluipen om heimelijk bij elkaar te slapen.

En dus vertrek ik alleen terug naar mijn hotelkamer. De collega van wie de kamer is, bivakkeert hier al een jaar, en dat is te zien. Het effen geel van de muren is opgefleurd; ze heeft kleedjes gehangen over de clichéplaten van Syrische handar-

beiders die aan de muur zijn bevestigd. Het bed heeft ze naar een hoek van de kamer geschoven, met een kleurrijke spreij over de sneeuw witte lakens. Overal in haar laden heeft ze etenswaren gestopt die je kunt bereiden zonder fornuis; er zijn officieel geen keukens beschikbaar in het hotel, dus heeft ze creatieve oplossingen gevonden. In de marmeren badkamer staat een rijstkoker en op de rand van het bad, dat groot genoeg is voor twee, ligt keukengerei te drogen. In plaats van een föhn zit de stekker van een waterkoker in het stopcontact. Een waterkoker zal ook het eerste zijn dat ik aanvraag bij de receptie als ik de volgende dag mijn kamer aan de achterzijde betrek. Op de tweede verdieping gelukkig; in het geval het hotel wordt geraakt door beschietingen kun je dan nog redelijk veilig het raam uitspringen. Dat was me nog goed ingeprint voordat ik vertrok.

De eerste uren van deze eerste nacht hoor ik niets, alleen het gezang van de ochtendgebedsoproep rond half vijf 's ochtends. Geen vliegtuigen. Geen bommen. Misschien wil ik het niet horen, of misschien doen de dubbele ramen hun werk. Om half acht meld ik me in de lobby om naar kantoor te vertrekken, per gepantserde auto uiteraard. UNRWA is uniek in die zin dat de medewerkers als enige VN-organisatie zelf in gepantserde auto's mogen rondrijden, mits je kunt aantonen dat je met een handgeschakelde auto overweg kunt. Dat scheelt weer in de kosten voor chauffeurs. De gepantserde auto ziet eruit als een gewone auto, maar de ramen zijn van kogelvrij glas en kunnen niet open, en het chassis is verstevigd met beton. 'Doe je gordel om achterin,' waarschuwt Laura, inmiddels mijn nieuwe collega, als ik plaatsneem op de achterbank. 'De enige internationale medewerker van de VN die is omgekomen tijdens dit conflict was iemand die achterin geen gordel om had en met zijn hoofd tegen het dak is geknald.'